

„Kustbon“ 1 kord nådallas
Kadrioru loss,
Tallinna Eesti Muuseum

SIIN

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N° 31/32

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-
1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år . . . Kr. 4:-
1/2 " . . . " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-
1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:

Svenska Folkförbundet

Redaktör: N. Bles

Riddaregat. 9, Reval.

Annonspris:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.

För annons, som införes
10 eller flere ggr
räknas 20% rabatt.

27 aug.

1924

Till folkhögskolan.

Omkring den 1 november börjar Birkas folkhögskola sitt femte läsår. Skolan öppnas för att åter i sina salar mottaga bildningsörstärkt ungdom. De unga män och kvinnor som hittills besökt skolan, äro dock bara en försvinnande liten del av vår svenska ungdom, varför vi här vilja uppmana våra lärare och andra ungdomsledare att göra sitt bästa för att elever från allt flera orter må komma till Birkas. Ingen kommer att ångra en vinters vistelse vid folkhögskolan.

Skolan har nu fått en ny förståndare och nya lärare i rektor P. Söderbäck, agronom E. Adalberth, fru Anna Söderbäck och fröken Karin Jonse. Vi hoppas det bästa av dessa nya, unga krafter och vilja därför tillropa ungdomen, att icke försumma tillfället att genomgå en kurs på Birkas. Det blir icke många andra passande tillfällen för vår allmogungdom att söka bildning, varför en folkhögskolekurs på Birkas för gossar och flickor vore mycket rekommenderansvärd.

Gå icke och inbilla dig, att en vanlig jordbruksarbetare, fiskare eller landsflicka icke behöyer

lära sig något. De kunskaper man får inhämta på Birkas äro av största betydelse för såväl våra jordbrukare som blivande husmödrar. Vår tid ställer stora anspråk på alla medborgare. För att icke bli efter i livets kamp måste vi litet var söka utvidga vårt vetande. Ungdomstiden är också mycket kort. För att icke behöva ångra oss sedan, böra vi nu gripa tillfället i flykten och inhämta kunskaper, som vi sedan kunna ha nytta av för hela livet.

Besluta dig därför redan i dag för en kurs vid Birkas folkhögskola, och du skall sannerligen icke ångra detta beslut.

N. B.

Våra jordbrukares utbildning.

Av Estlands 8000 svenskar äro omkring 5000 jordbrukare-småbrukare, som med möda få sitt torftiga bröd från sina magra åkerfält. Jordmänen på våra öar och kuster är en av den sämsta i Estland. Fattigdomen är i ögonenfallande jämförd med bönderna inne i landet. Om ock sjöfarten är en betydande näringsgren, så är den dock ej allmän. Om estlandssvenskarna före kriget räknade 60 segelskutor, är de-

ras antal nu omkring hälften mindre. Jordbruket får dock utgöra huvudnäringen. Van med små anspråk, arbetsam och uthållig, har estlandssvensken dragit sig fram dag för dag.

Under de sista åren har upplysningen skridit framåt i många avseenden, men i stort sett står vårt jordbruk mycket lågt. Här komma vi till våra jordbrukares utbildning. Icke blott jordbrukaren själv utan även hans arbetare måste hava de nödvändiga insikter, som göra en åkerman vuxen sin uppgift. Vår tid kräver att var och en känner sina åligganden. Man ropar i Estlands bygder på upplysning åt jordbrukare. Staten, landskapen och jordbruksföreningarna arbeta hand i hand. 30 jordbruksskolor med omkring 1000 elever arbeta i landet. Då de andra läroverken äro överfyllda med elever, besökas jordbruksskolorna ännu av få sådana. Vad är anledningen? frågar man. Är det ej så att man tycker att jordbruket kan väl skötas som vanligt, som våra fäder gjort. Att med mindre möda få bättre skördar och rikare utkomst — detta lär oss fackbildningen.

Våra svenska jordbrukare få ej vara likgiltiga det angår deras egen och deras barns framtid. Det gäller att gripa i med allvar. I höst börjar vår lantmanna-, husmoder- och folkhögskola på Birkas. Birkas börjar sin femte kurs nästa höst. Denna läroanstalt har kommit till med mycken möda och stora ansträngningar samt kräver ännu ofantlig offervillighet!

Den som har fått stå bakom alltsammans vet och känner vad det vill säga att hålla en sådan inrättning i gång, vilket är ofattbart för allmänheten.

De bättre lottade landsmännen utifrån hava givit rörande exempel på hjälpsamhet och förståelse. — Har skolan omfattats av våra jordbrukare med sådant intresse som ske kan? Återstår ej ännu mycket, mycket? När bliver det klart för varje småbrukare, att han måste skicka sin dotter och son till Birkas. Du får ej vara likgiltig och bliva efter i kulturkampen. Kom i håg att dina barn som upptaga kampen efter dig, behöva utrustas med nödvändiga kunskaper i moder-näringsen, för att de ej skola duka under i tävlingen, utan kunna leva sitt liv lyckligare och bättre än ditt eget har varit.

Kunskap är makt. Sänd de unga i höst till Birkas, och låt oss ordna kortare jordbrukskurser i byarna för de äldre.

“Förr i världen”

När vi gamla, som närma oss 50-talet, se den snart sagt obegränsade frihet, som ges barn och ungdom i stort och smått, vare sig i eller utom hemmet, uppdyker alltid för oss minnet av hur annorlunda det gick till förr i världen. Vi tänka då närmast på vår egen uppfostran under barnoms- och ungdomstiden i början av århundradet och den stränghet, som då i mångt och mycket rådde. Jag vill denna gång blott påminna om några småsaker,

sådana som visserligen i ett och annat fall numera blott äga kuriositetens intresse, ungefär samma intresse, som man ägnar åt underliga möbler och klädedräkter från en förgången tid eller åt gammalt porslin, men i vissa fall komma oss att undra, om det icke vore skäl att åter upptaga dem och pröva deras användbarhet i en tid, som sannerligen synes ha gått för långt i motsatt riktning. Vilka som bära räknas till det förra eller senare slaget lämnar jag emellertid åt den ärade läsarens eget omdöme att avgöra.

Bland mycket annat smått och gott vi barn fingo lära oss var det att aldrig falla äldre folk i talet, ja att i äldre personers, särskilt främmandes, närvaro förhålla oss alldeles tysta till dess vi blevo tilltalade. Och då skulle vi, om vi sutto, alltid stå upp och se den, som till talade oss, in i ögonen och ej hänga huvudet, även om vi kände oss aldrig så blyga. “Se upp, min flicka!” eller “se på den som talar till dig!” var ett stående tillrop från far och mor vid sådana tillfällen. Ej heller fingo vi då syssla med någon leksak eller annat, som roade oss, utan vi skulle lägga ifrån oss allt och nästan med militärisk hållning lyssna till den tilltalandes ord och svara honom klart och tydligt. Läto vi svaret utveckla sig till prat eller onödigt harang, blevo vi genast nedtystade.

Också måste vi i hemmet vara uppmärksamma mot äldre, stå dem till tjänst vid minsta vink, hjälpa dem med det ena eller andra, då vi voro till hands, såsom t. ex. att söka reda på en käpp, ta upp ett tappat föremål, hålla upp dörren o. dyl. Naturligvisv tillämpades ej den nyssnämnda regeln att stå upp vid de tillfällen, då vi sutto till bords. Men vid bordet hade vi i stället andra stränga regler att följa. När vi med familjen satt oss vid middagsbordet, det må nu ha varit främmande eller icke,

så ålåg det oss att sitta stilla och tyst bida tills mat bjöds oss eller vi uppmanades att ta för oss, och om det så av någon glömska hos vederbörande icke skedde, så måste vi sitta tysta ändå och bara vänta. Var det något, som vi ville ha under middagens lopp, så fingo vi ej begära det med hög röst, utan ge det tillkänna genom en minik.

Synnerligen strängt gällde tysthetsbudet vid främmandes närvaro. Till bordsregler hörde även att vi skulle sitta raka alldeles som pinnar. “Sitt rak inte stödj ryggen”, hette det då. Vidare fingo vi aldrig visa händerna ovanför bordskanten utom när vi åto. Om vi lade handen på bordet dessemellan, kunde vi vara vissa om att få ett slag på den. Stödde vi armbågen mot bordet, så kunde vi, innan vi visste av det få känna den lyftas upp och slåss med kraft i bordet under utropet: „Inga styltor under nya hus!”

Även i fråga om skötande av kniv och sked voro reglerna mycket noga. Visserligen fingo vi sticka kniven i munnen så långt vi ville, ty konsten att äta med gaffel var och är ännu okänd i min hemort. Men sättet att hålla kniven var det viktigaste. Vi måste alltid fatta den på ett visst sätt, så att vi aldrig med ett finger kommo när knivbladet eller dess rygg. Skeden fick aldrig hållas mitt på skaftet utan blott i övre ändan.

Att äta fort ansågs som en dygd, den konsten uppmuntrades ständigt av de äldre. En oeftergivlig regel var det också att äta av allt, som serverades. Vad man tagit för sig, eller vad far och mor lagt för en på tallriken, det måste ätas upp till sista biten. Till och från bordet lästes bordsbön högt. Slarva fick man ej med bordsbönen, utan den skulle framsägas högt och tydligt.

M. H.

En sorgelåt på prosa.

Till de avgångna lärarna.

Birkas, Birkas! Nu ha alla dina utländska innevånare flyttat för att aldrig mera komma tillbaka. För oss, som under de fyra åren haft tillfälle att tillbringa en vinter där, är ändå minnet kvar. Nej, det är inte "ett minne blott," vi ha levat oss in i solskenet på Birkas, som senare ständigt följt oss. Hur skall inte saknadens smärta tränga in på oss, när vi nu komma till Birkas och ingen välbekant stämma förtroligt ropar oss alla vid förnamn. "Vårt" Birkas finnes ej mer, men vem av oss skall väl någonsin glömma vad vi fått där, vad vi lärt där. Där ha vi lärt oss tala rikssvenska, laga och äta svenska rätter, att en vacker vårmorgon analysera en blomkalk m. m., m. m., och där ha vi fått lära oss att blicka bortom jordelivets fröjder, där det gives en skatt, som består, när allt annat sviker. Vi äro dock glada, att Birkas får andra lärare, som komma att fortsätta det goda verket, och innerligt hoppas vi, att många, många av våra unga ännu få komma dit och bli utrustade för ett nappatag med livets arbete och strider.

En barnaröst.

Ur estniska pressen.

I „Nädal“ nr. 17(207) för den 4 dennes skriver märket „S. E.“ en längre artikel om Nuckö. Denna vår svenskbygd kallas för en av de intressantaste orterna i Estland. Mest intresserad är artikel-skrivaren av byarna Roslep och Spithamn i Rickholtz, emedan befolkningen där är rent oblandad svensk. „S. E.“ har nämligen i sällskap med någon annan besökt Nuckö för att göra insamlingar för museet i Dorpat och där gjort de iakttagelser, som återfinnas i nämnda artikel. I det stora hela vore ju intet att anmärka mot artikeln, men då den bl. a. innehåller en del oriktiga uppgifter,

som icke äro så synnerligen vackra, så tillåta vi oss här påpeka ett par uppgifter, som äro helt och hållet missvisande. För det första är det ett stort misstag av den ärade artikelskrivaren att komma och säga, att vansinnighet i allmänhet är ett ofta förekommande fall bland Nuckö befolkning. Riktigt vansinniga finnes och har det funnits ytterst få och högst sällan bland svenskarna på Nuckö. Det är bara en och annan något sinnessjuk, som det kan vara fråga om och även deras antal är helt obetydligt: i många byar har det under årtal icke funnits ett enda exemplar av sådana; „Sevald“ (sinnessjukeanstalten i Reval) har knappast haft någon patient härifrån. Så att Nuckö i fråga om de vansinnigas antal har en mycket lägre procent än de flesta estniska socknar. — Vidare är det ju sant, att befolkningen i en del byar i Rickholtz är jämförelsevis välmående, men att det skulle finnas mångmiljonärer torde man knappast ha rätt att säga. — Det är mörkt, det är sant, men nog är det sämre i en del estniska socknar, och kvinnorna här äro nog i allmänhet icke större slavar än vad de äro i estniska grannsocknar. Det svåraste arbetet vid jordbruket utföra nog ändå i allmänhet männen, även om kvinnorna deltaga i allt.

„Kustbo„

En liten vidräkning

med insändaren i № 25/26 av Kustbon under rubriken "Ruska upp oss" av "En av de glada".

I tidningen anhålles i denna fråga om plats för nedanstående:

En medlem av "Svenska Odlingens Vänner" och därtill intresserad av Kustbons uppgift samt för vad i övrigt skrives och göres i samhällsgagneligt, kulturellt avseende kan svårligen bliva enbart angenämt berörd av vad bemälda insändare presterat.

Då insändaren konstaterar människans och i synnerhet ungdomens behov av livsglädje och

dess längtan därefter lik växtlighetens, som trots alla hinder slutligen når solen, och då densamma desslikes synes vilja varna ungdomen för användande av starka drycker och beträdande av krokiga och orätta vägar, då är detta rätt och tillbörligt. Men då det sedan gäller att visa hän till den sol, som är mäktig att tillfredsställa och lyckliggöra den glädjetörstande ungdomen, då äro direktiven fruktansvärt missvisande.

Då man sålunda vill inbjuda den svenska ungdomen att arbeta för anskaffande av ungdomshem eller föreningshus och bildande av ungdomsklubbar för idkande av sport, bollsparkning och spjutkastning samt anordnande av festliga tillställningar, och för att förhöja stämningen därvid inbjuda "de glada" från Reval och såmedels uppägga till ett raffinerat nöjesliv, skulle väl detta då vara den glädjesol, mot vilken den nöjeslystna ungdomen skall sträcka sig för att bliva tillfredsställd, då tager han grundligt fel, liksom om han förmodar, att på det sättet kunna motverka dryckenskap och ungdomens beträdande av de orätta vägarna. Sådant motverkar sannerligen icke, vare sig dryckenskap eller annat sedefördärv. Det behövs andra medel att bekämpa det onda och dåliga med och den sol som förmår lyckliggöra den glädjetörstanede ungdomen, den lyser ej från det rafflande nöjeslivets horisont. Och till befämjande av dylikt skulle vår ansvarsställda svenska lärarekår offra sina lediga stunder. Vi ha all anledning hoppas att den skall betacka sig för någonting sådant.

Om något obetvingligt "för ungdomen bort från den sanna kristna läran och kyrkan", så är det dylika nöjestillställningar." Här kunna och böra än mer insändarens egna ord med all rätt anföras: "Gud skydde vårt folk från fördärvet och för sådan villfa-

relse". Men det finnes nog mycket annat utom det direkt religiösa, också som är värdigt och gagneligt för ungdomen att intressera sig för, såsom t. ex. anordnande av föreläsningkurser, däri allmänbildande ämnen med kulturellt och moraliskt gott innehåll upptoges på schemat, om man blott lyckades anskaffa verkligt goda föreläsare. Så ock anskaffande av lånebibliotek, där sådant saknas, med kristlig och god litteratur för självstudium av ädla karaktärsbilder, språkstudier, sång och musikövningar och i övrigt vad som i intellektuellt och praktiskt avseende kan gagna de unga i deras rätta fostran för detta och det tillkommande livet. Och för sådant, om allt leddes väl och ordnades på ett värdigt sätt, kunde nog skolor och hönehus, då de ej vore upptagna, få upplåtas. Och då i stället för att offra penningar för uppförande av nya hus, vore det ju mindre kostsamt att nu och då söka anskaffa lämpliga föreläsare samt inköpa karaktärsdanande och allmännyttig litteratur.

Till sådant borde ungdomen sannerligen „rycka upp sig“ och vår aktningvärda lärarekår, de som ville och kunde det, gärna medverka. Om så kunde ske, vore ock grundad utsikt att i någon mån motverka dryckenskap och sedefördärv bland de unga — ja bland de äldre ock. För den lantliga ungdomen, som är upptagen med arbete stundom från solens uppgång till dess nedgång blir nog samt kroppsgymnastiken tillgodosedd utan sport, bollsparkning och spjutkastning. Insändaren framhåller vidare, att vid religiösa mötan sådana besinningslösa och oförsvarliga uttryck skulle hava fällt, som att "Kustbon passar bäst för brasan" samt att "Svenska Odlingens Vänners" och andras strävan för svensk kultur och bildning skulle vara av djävulen, liksom ock att man förbjudit att sjunga "Vår Gud är oss en väldig borg etc."

därför att den står i psalmboken och dylik dårskap. Om sådant förekommit, vilket vi naturligtvis icke bevisligen kunna bestrida, kan dylikt visst icke från kristlig synpunkt försvaras. Men i så fall hade det varit ärligt och för saken gagneligt om insändaren uttalat, vem eller vilka som sagt sådant samt var och när sådant förekommit. Då nu saken framställs under en lika illa dold som otillständig anspelning på att sådan är halten av den religiösa verksamhet, som bedrives i de nu nära nog i alla byar uppförda bönehusen, så är det sanningslöst och ovärdigt av insändaren, vem det än må vara, på samma gång det sårat många av Kustbons vänner, vars läsekrets i stor utsträckning är religiöst intresserad.

Gärna vilja vi religiösa i allmänhet sjunga: "Vår Gud är oss en väldig borg" men vi vilja desslikes också till eftersinnande både för oss och insändaren citera följande ord ur en annan psalm: "Glädje utan Gud ej finnes, Utan Gud ej finnes frid. Tom den lyckan är, som vinnes, Om vi glömma Gud därvid".

En religiöst lycklig.

Vita spöket.

Ända från barndomen har underteckned hört talas om "vita damen" i slottskyrkan i Hapsal. Säggen förtäljer något om en ung kvinna, som skall vara inmurad i kyrkmuren, och den allmänna meningen är nog, att andeuppenbarelsen" i kyrkfönstret är ovannämnda unga kvinna, som uppenbarar sig tre fyra nätter vid midnatt ungefär i mitten av augusti vid fullmåne varje år. Många skratta naturligtvis åt det hela, men en del personer äro mycket hemlighetsfulla och stå frågande och spörjande inför fenomenet.

Även jag hade en smula hjärtklapping, när jag kl. 11,30 vandrade in bland slottsruinerna, där månskenet förtrollade allt. Den

gången råkade jag också få se "vita damen." Vid första ögonkastet tyckte jag mig se månskenen nånstans inne i kyrkan. Ställde mig så längre bort och såg en vit massa i kyrkfönstret, som så småningom tog kvinnogestalt, ju längre man betraktade den. Huvudet var ändå mycket otydligt. Blev månen skymd av en molntapp, så försvann "vita damen," som diskuterades på olika språk. En del bedyrade, att det inte var annat an månsken, andra protesterade o. s. v.

Med spöket hänger det ihop på följande sätt. Månskenet faller in i kyrkan genom gavelfönstret, som är högt och smalt i gotisk stil liksom hela kyrkan, och bildar en reflex på väggen. Genom ett annat fönster ser man reflexen, och säggen och fantasien göra därutav en kvinnogestalt. Att — "damens huvud är något otydligt beror nog på, att den något avrundade spetsbågen upp till i fönstret har många små och mångfärgade glas, vilka fördunkla det annars klara månskenet. Mången vet, utav vilken materia den "vita damen" består, men det hindrar inte, att massor av människor vaka i ruinerna för beskådande av reflexen.

Medborgare.

Korkis.

För 15 år tillbaka var det blott två familjer, som förstodo högsvenska här i byn. Nu har svenska skolan, som verkade i 12 års tid, åstadkommit förbättring i detta avseende. Under tiden ha 6 ungdomar besökt folkhögskolan i Birkas.

Genom att kunskapen i svenska språket ökats, har också efterfrågan efter svenska böcker gjort sig kännbar. För att avhjälpa detta, ha två ynglingar från byn tagit initiativ till ett Svenska Odlingens Vänners lånebibliotek i byn Korkis. För detta ändamål anskaffades av de från Sverige skänkta böckerna ett paket med ca 40 böcker från Reval. Även

från Finland stod det redan sen våras ett mindre paket med böcker till förfogande för Korkis bibliotek.

Det kan ju vara, att det till en början känns lite ovant att ha till förfogande så många svenska böcker, ty från och med de tidigaste barnåren ha vi blivit vana med allt annat än svenska böcker här i vår by, men till sist skall nog ekot av „slumrande toner“ föra de unga hem till „fädernas gård.“

Och en gång i framtida år, då företaget har vuxit sig starkt, skall det för dessa två bli skönt att minnas den dag, då de buro de tunga svenska bokpaketen från stationen hem till Korkis.

Hapsal.

Staden och badorten med detta namn har lyckats göra sig uppmärksammas även utom „Eestis“ gränser. Gäster från Finland i långa banor, t. o. m. från Sverige. Överallt hörs högsvenskan. Så det är ej endast de simpla och föraktade „rootslased“—svenskarne, som föra detta språk på läpparna utan även „saksad“, det är uttytt „herrsken“. Och dessa uppmanas till större försiktighet med sitt språk, då det gäller kära nästans angelägenheter. Ty det är ej sagt, att grannen vid nästa bord, som till synes filosoferar över världsaltets gåtor, ej förstår språket, som folket utifrån anser vara förseglat för densamme med mer än sju insegel — det är ej sagt, att grannen ifråga ej i sitt stilla sinne småmyser åt sällskapets mer eller mindre diskreta „sammgar“. Således: se upp med svenskan! Här i landet går man ej säker för obehöriga öron.

Hapsal, Ajbolandets huvudsstad! Största huset härstädes äges av en tvättakta svensk Nucköpojck. Hela andra våningen disponeras av Riksbanken. En stor del av förra de la Gardies trädgård har likaså genom köp övergått i samme svensks ägo. He-

der åt den mannen, som härigenom bidragit till att giva det svenska namnet respekt.

I Hapsal finnes förutom herr August Seffers — det är han, som också är den ovannämnda husägaren — affär ännu tvenne svenska affärer, ägare herr Örtendahl och Gottkampf. Så ännu den svenska rakstugan ej att förglömma. Så svenskar, de må nu komma från norr- eller västerifrån, behöva ej bli mällösa här. Och till deras ytterligare uppmuntran må vara sagt, att åtminstone var fjärde landsbo, som anträffas å stadens gator eller torg, är svensk eller åtminstone förstår svenska. Och stadens infödda societet, den är till övervägande del av Nuckö-eller Ormsöhärstamning. Så Hapsal är eller håller på att bli ett riktigt svensknäste. Tala sen om svenskhetens död och undergång! „Liten lever än“. —

Ormsö.

Idealväder för sommargäster: strålände solsken, ljumt vatten nere i Hulloviken, som jämt är överfull av badande. Och någon sinnig i främlingströmmen ej att förmärka, vi har d. 17 aug. i dag. Bland mera bemärkta besökande vore att anteckna professor T. E. Karstén från Helsingfors, som vistats här en vecka. Så en professor i botanik från Danmark, dessutom Finlandssvenskar och „folk av alla slag och tungomål“. En babilonisk förbistring lär vara rådande i pensionaten.

Rågskörden den sämsta man haft, säga lantbrukarne. Inte nog med stråets gleshet, även axen tomma på säd. Tröskningen redan avslutad men tunnorna och lärarna tomma! De flesta familjerna få köpa sitt dagliga bröd och det i ordets egentligaste bemärkelse. Men varifrån ska pengarna tas? Det blir en svår nöt att knäcka. Det finns ju familjer på ända till 19—20 personer! Således inga ljusa utsikter för våra jordbrukare. Det blir att äta potatis och åter potatis, ty den

Kustbon utgives under sommarmånaderna varannan onsdag och då i dubbelnummer.

årsväxten ser lovande ut, kornet och sommarrågen likaså. På högre ställen hänga dock potatisbladen. Ty här behövs regn två gånger i veckan, som en jordbrukare nyligen utlät sig.

Här på ön cirkulerar en tidning „Söber“ = Vänner, utkommer i Hapsal hos en „bekant“ boktryckare. Den som vill sig ett gott skratt, må köpa bladet, som gör anspråk på att bli en vägvisare för landets barn. Vad papper ändå får hava tålomod!

Söndagen d. 10 d:s predikade Revals nya kyrkoherde, numera prost Erik Petzäll i öns kyrka. Mycket av det sagda var ord och inga visor. På e. m. samma dag predikades ordet ute i det fria, på prästgården, även av vår egen kyrkoherde. —

Joel N—n.

På kyrksynoden i Hapsal den 11 dennes kyrkoherde Petzäll utsedd till prost.

Den 11 dennes hade svenska prostsynoden sammanträde i Hapsal, och valdes kyrkoherden i Revals svenska församling Erik Petzäll enhälligt till prost för det svenska prosteriet (kontraktet) i Estland.

Eldsvåda på Nuckö.

På godset Salk nedbrann d. 14 dennes tröskkrian med 50 lass råg. Rågen var inkörd för tröskning, och uppstod eldsvådan genom motorexpllosion. Nästan alla småbrukare på godset blevo utan råg.

A. H.

HANSA

STOCKHOLM

Eget kapital

Kr. 6.000.000

FÖRSÄKRINGSRÖRELSE

Avdelningskontor i REVAL:

S. Karja tän. 9.

I Österby hade sjön uppkastat ett mäniskolik, som påstås vara liket av en drunknad ung man vid 23 års ålder från ön Moon. Det hade redan legat 4—5 dagar i sol och hetta på stranden. 6 män från Moon hade varit in till Hapsal med mjöl. På hemfärden hade en ung man — i berusat tillstånd — sagt till till sin far, att han skulle gå och bada. Han gick och kom icke mer igen. A. H.

Ingen rökare.

En sexton års yngling inkom en dag med en cigarr i munnen på en mekanikers kontor. Hans ärende var att söka anställning, och han bad att få bli mottagen som elev vid den mekaniska verkstaden, för att lära sig yrket.

„Jag skulle kunna giva er en plats,“ svarade mekanikern, „men ni har en dålig rekommendation i munnen.“

„Jag visste ej, att det var något ont uti att röka. Nästan alla menniskor röka numera.“

„Jag är ledsen, min unge vän,“ blev svaret, „men jag kan ej giva er anställning. Om ni har penningar nog att röka cigarrer, skall ni anse er för hög att arbeta som lärling; och om ni ej har penningar, skall möjligen er kärlek till cigarrer komma er att stjåla sådana. Ingen gosse, som röker, kan få anställning i min verkstad“

Olyckshändelse i Klottorp.

Den 15 dennes lekte två pojkar i ovannämnda by från gårdarna Vävars och Luks, båda vid 12 års ålder, med karamellpapper, som skulle föreställa kortspelblad. Under leken uppstod gräl, varvid Vävarspojken kastade sin kamrats mössa ut genom fönstret. I det den senare sprang ut efter mössan hotade han: „Då jag nu kommer in skall jag visa dig.“ Den andra svarade, att han skulle skjuta honom. Detta skedde. Det knalade och Lukspojken, föräldralös och enda barnet, dog ögonblickligen. A. H.

Hälsningar från Amerika.

Till Kustbon.

Härmed frambär jag ett varmt tack för tidningen, som jag varje vecka får mottaga. Den är visserligen liten, men med sina små nyheter är den alltid som en välkomsthälsning från hemlandet och den intresserar även mig mycket. Sänder på samma gång en hälsning till redaktionen och hela läsekretsen. K. Bl—s

U. S. A.

Meddelande.

Den 7 september blir det fest på Birkas, då vi få presentera oss för den nye rektorn, som anländer en av de första dagarna i september. Birkasvänner och även andra äro välkomna till en friluftsfest på skolans vackra gårdsplan. Trevligt och billigt blir det den här gången.

Medlem.

Ett sätt att hjälpa våra kolonister.

I nr. 29/30 skriver „Småbrukare“ om de svårigheter våra småbrukare-kolonister, som uppstått på det styckade godset Rikull, ha. Det är mycket ledsamt att åkrarna icke skola kunna bearbetas, ty därav lider ju hela nationen. Något råd måste ändå finnas. Kommunalstyrelsen borde

gripa in och fatta beslut, att varje by hjälpte sina nybyggare genom att de besuttna grannarna i tur och ordning lånade sina hästar och åkerbruksredskap m. m. för en dag åt småbrukarna. Även annars kunde småbrukarna hjälpas med t. ex. en dags arbete av ena eller andra slaget. Kolonister ha i början mycket svårt över allt i världen, och kapital är mycket svårt att anskaffa i dessa tider. Men med grannars hjälp skulle den största nöden kunna avhjälpas.

Räck din broder en hjälpande hand!

Intresserad.

Från Vrangelsholm.

Ett sorgligt tidens tecken är att ondskan på vår lilla ö tilltager allt mer och mer. För omkring 15—20 år tillbaka var vårt samhälle en fridens boning och man behövde inga lås för dörrarna, nu däremot händer det ena sorgliga dramat efter det andra. Huru många minnas ej det sorgliga morddramat i vintras då fyra personer dödades och många andra brott, som oftast förekommit. Att kriget haft en demoraliserande verkan på folket i allmänhet är klart, men att tidsanden isynnerhet verkat på vårt folk är i ögonen fallande. Ävenså gör bränvinssmugglingen, som i de föregående åren mera än nu förekommit, mycket till samhällets fördärv.

Den 27 juli blir en liten ljuspunkt i vår historia. Den söndag var så kallad „prästsöndag“, då pastorn från Jögeleht, till vilken församling ön hör, höll gudstjänst här. Samtidigt arrangerades här en kyrkokonsert varvid operasångaren A. Kikas, violinspelaren Gelts, fru Andersson-Seilmann och orgelnisten O. Krupp med bästa framgång deltog. Fru Andersson framförde med sin klangfulla och lyriska stämma i gripande toner arian „Det eviga livet“, komponerad av Lusman, själv Vrangelsholmare. Den senare

hade ock festbestyret om hand. Den 24 augusti sjunger fru Andersson i Harju-Jani kyrkan, och reser senare över till Sverige i samma syfte. Samma dag avhölls ock en friluftsfest, som även väl lyckats.

— a —

Mordet på Walli Tenchio på Kalewipoeg.

Kort efter det man i Stockholms skärgård hittade liket av en kvinna, kom man under fund med, att den döda hade försvunnit från Kalewipoeg. Andra styrmannen Alfred Sergo erkände själv, att han sänkt liket i sjön och berättar därom följande:

Natten till den 23 juli, under det fartyget låg i Reval, hade han funnit en naken kvinna liggande i sin bädd. Vid första påseendet hade det sett ut som om kvinnan legat försänkt i sömn. Sergo hade i kvinnan genast igenkänt en bekant sedan omkring 2¹/₂ år tillbaka. Denna vore bördig från Estland, född troligen i närheten av Narva och omkring 23 år gammal. Hennes namn vore Walli Tenchio, född Peri.

Till sin bestörtning hade Sergo funnit att kvinnan varit död och därför gripits av förskräckelse samt genast lämnat henne. Nyckeln till sin hytt hade han burit på sig.

Då fartyget ovannämnda dag klockan fyra eftermiddagen avgått från Reval till Stockholm, hade han fortfarande haft liket i hytten. Under fartygets gång mot Stockholm hade han tänkt anmäla förhållandet till fartygets befälhavare eller vid framkomsten till Stockholm till polismyndigheterna därstädes. Frukten för andra människors misstankar, att Sergo på något sätt bragt kvinnan om livet, hade dock allt mer och mer under resan tagit överhand hos honom.

Då fartyget under resan närmat sig Stockholm, hade han hastigt beslutat sig för att kasta liket i sjön. För sådant ändamål

hade han hämtat ett par säckar, invirat liket i två tillbörliga laskan samt stoppat ned detsamma i säckarna. I den ena säcken hade förut legat ett batteri till en elektrisk ledning, vilket kommit väl till pass för likets sänkning.

Sedan han omvirat det hela med en lina, hade han, som han trodde osett, genom en lucka midskepps å styrbordssida, låtit liket glida i sjön, där det genast sjunkit.

Obduktionen hade icke kunnat fastställa någon dödsorsak på grund av det starka tillstånd av förruttelse, liket befann sig i.

Frågan huruvida ett mord föreläge eller icke hade sålunda icke kunnat besvaras.

Efteråt har nu Sergo erkänt, att det ändå var han, som avdagatagit kvinnan genom strypning, då hon av honom begärt 100.000 mk. för att få resa till Amerika. Det har icke varit hans mening att döda, han har bara med tillhjälp av täcket tilltäppt munnen, då hon ville göra skandal och skrika men till sin förvåning funnit, att hon dött.

Om händelsen har det skrivits långa artiklar i tidningarna.

Sergo har hämtats fängslad från Stockholm till Reval.

De gånga veckorna.

Den 19 dennes sammanträdde riksdagen på initiativ av socialdemokraterna för att taga ställning till den svåra ekonomiska krisen. På första sessionsdagen gav riksäldsten i ett längre tal en överblick över den svåra ställningen, och följande dag begynte diskussionen, som räckte i tre dagar och slutade med en enkel övergångsformel, som antogs med 37 röster mot 31. Det gick hett till under de dagarna och regeringen fick höra många bittra ord både från höger vänster, men någon regeringskris blev det till all lycka ändå icke av.

En händelse, som mycket skrivits om, var mordet på riksdagsmannen Nanilson i närheten av Pernau. Det har så småningom blivit klart, att mordet förövats av kommunisterna, som hämnats för att Nanilson utträtt ur deras, kommunisternas, parti. Då detta tillkännagavs för riksdagen, brännmärktes kommunisternas medlemmar offentligt med tillropen „mördare“ och andra ord.

Frågan angående kyrkojordarnas lösning har under förra veckan kommit på dagordningen. Den av kyrkodagen valda kommittéen (bland andra medlemmar biskop Kukku) för skyddande av kyrkoegendomarnas intressen har ingått med förslag till jordbruksministeriet att avbryta planeringen och styckningen av kyrkojordarna, som nu är i full gång på flera ställen. Jordbruksministern har lovat understöda frågan.

Utlandet.

Londonkonferensen har nu avslutats med lyckligt resultat. Tyskland och de andra makterna ha lyckats uppnå överenskommelse i fråga om Ruhrockupationen. Den ekonomiska ockupationen upphör nu genast och även den franska militären kommer att utrymma de ockuperade områdena nu snart utom ett område, som först efter ett år utrymmes. Även tyska riksdagen tycks vara villig att erkänna Londonbesluten, så att nu en ny tid i Europas ekonomiska liv har börjat.

De polska militärutgifterna kunna ej mera höjas.

Berlin, 25 juli. (F. N. B.) Vid budgetbehandlingen i sejmen i Warschau förklarade rapportören, att de polska militärutgifterna redan uppgå till hälften av budgeten och därför ej vidare kunna höjas.

Litauiskt nytt.

Kovno, 25 juli. (F. N. B.) Från och med den 23 juli hava direkta sovvagnar av första och

andra klass införts på sträckan från Riga över Kovno via Berlin till Paris och Ostende,

Det nya postavtalet mellan Sverige och Finland

Stockholm, 26 juli. (F.N.B.) Kungl. m: har bemyndigat generalpoststyrelsen att avsluta nytt postavtal mellan Sverige och Finland. Från den 1 oktober utgå avgifterna för brev och brevkort från Sverige till Finland med samma belopp som inrikesbrev och brevkort eller med resp. 15 och 10 öre. Korsbandsavgiften ned-sättes från 10 till 5 öre per 50 gram. — T. T.

Inga lättnader i det skandinaviska passtvänget.

Förhandlingarna ha hittills varit resultatlösa. Stockholm, 23 juli. Med anledning av pressfordran om lättnad i skandinaviska passtvänget meddelas att Sverige redan 1922 förhandlat med Norge och Danmark utan resultat och likaså förra året. Det är ovisst om Sverige tar initiativ.

Bisonoxar utplanteras i svensk nationalpark.

Stockholm, 22 juli. (F. N. B.) Flere exemplar av den europeiska bison, vilken praktiskt taget utrotades under det senaste kriget, ha utplanterats i en nationalpark i mellersta Sverige, dit de överförts från Skansen. Bävvar ha utplanterats i Lappland.

Förbindelse med Kanada enligt ett ryktbart strålsystem skall skapas.

London, 23 juli. (F. N. B.) I underhuset meddelade generalpostmästaren Hartshorn, att regeringen träffat avtal med Marconibolaget om upprättande av en experimentell trådlös station för förbindelse med Kanada enligt ett ryktbart strålsystem. Stationen skall bliva i stånd att utsträcka sin verksamhetsradie till Sydafrika, Indien och Australien. Förrän regeringen köper stationen bör den ha fungerat under tolv månader med en kapacitet av 100 ord i minuten för i medeltal 18 timmar mellan England och Kanada, 11 timmar mellan England och Sydafrika, 12 timmar mellan England och Indien samt 7 timmar på Australien. Systemet kan betydligt utvidgas, om dominions antaga detsamma. — Reuter.

Walli Tenchio dog på Östersjön?

I Svenska Dagbladet meddelas ytterligare om Walli Tenchios och Sergos tragedi, som vi här återgiva, att Wallis och Sergos förhållane sedan två år varit av intim natur, och i Sergos bostad har man hittat en mängd fotografier, på vilka Walli är naken.

Den allmänna uppfattningen är här att Walli dött på sjön. Före aversan såg man henne gå ombord på fartyget tillsammans med

Sergo strax efter midnatt natten till 23 juli. „Kalevipoeg“ lämnade den 23 juli kl. 4 på eftermiddagen Reval och kl. 4 på natten hördes ett skri från Sergos hytt. Walli torde ha funnit sin död på 10 timmars avstånd från Reval. Tre döds-möjligheter finnas, nämligen att hon själv tagit gift, att hon förgiftats eller att hon dött på grund av fosterfördrivning. I Sergos bostad har man funnit ett brev från Walli, i vilket hon hotar att beröva sig livet, om icke Sergo „hjälpde henne ur situationen“. De blodiga lakanen i Sergos hytt tyda på att fosterfördrivning företagits. Härvid skulle man haft hjälp av en städerska. Bekräftelse saknas på, att Sergo förgiftat henne.

Penningkurser.

Revals börs.

Den 25 aug. 1924.

1 dollar . . .	—	450	—
1 pund . . .	—	2030	—
1 bilj. Rmk. . .	—	107	—
100 Fmk. . .	—	1125	—
100 sv. kr. . .	—	12000	—
1 estkrona. . .	—	—	—

Rättelser.

I notisen från Ormsö i nr. 29/30 står: „Rägen ruttnar i förtid“, bör stå „vissnar.“ I samma notis uppges kollekten till „300 Emk.“, bör vara „3000“. Vidare läses . . . „brokiga nationaldräkter omväxlande med sommargästernas ljusa flaggor.“ Framför „flaggor“ måste stå ett komma (,). — I artikeln „Den ekonomiska krisen“ står på mellersta spalten, 12 raden nedifrån: „150—130 estmark“, bör vara „115—130“.

Red.

Ung bildad svensk dam söker bostad

med eller utan inack. helst i tysk familj.
Svar till Kustbons red. under „Ung dam.“

Dr. Lydia Riesenkampff-Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 9—10, 4—5

Lergatan 16 (Saue tän. 16).

HAPSAL.

Affärsmän, husbönder och alla andra, som önska sälja eller köpa något eller behöva tjänstefolk m. m. böra därom

annonsera

i Kustbon.

Även händelser sådana som dödsfall och föreningsmöten offentliggöras bäst genom annonsering i Kustbon.